

Úvod

Judaismus je dnes sice nejmenším světovým náboženstvím, ale jeho vliv a geografický rozsah byly nepoměrně větší. Původně byl státním náboženstvím starověkého Judského království, zaniknuvšího v roce 586 př.n.l. *Diaspora* („rozptýlení“) pak zavedla do většiny zemí na celém světě a náboženství se tak vyvíjelo pod vlivem hostitelských kultur. Vliv byl vzájemný, neboť Židé fungovali jako vynikající přenašeči vědomostí.

Judaismus má tři podstatné prvky: Boha, Tóru a Izrael. Toto patrně nejstarší monoteistické náboženství na světě věří v jediného, univerzálního a věčného Boha, stvořitele a vládce všeho, co existuje. Bůh navázal zvláštní vztah, neboli uzavřel smlouvu s jediným národem – Židy čili Izraelem - a dal jim za úkol stát se „světlem národů“ (Izajáš 49,6). Judaismus nikdy neočekával, že by se všichni lidé měli stát židy, ale chová naději, že celý svět uzná vládu jediného Boha. Za to, že Bůh o Izrael pečuje, jsou Židé povinni dodržovat Boží učení neboli Tóru. Tóra obsahuje etická a rituální příkázání (*micvot*), jejichž dodržováním se člověk může podílet na Boží etické a morální svatosti. Výraz „Izrael“ označuje historický politický celek, lid, národ, systém víry, společenskou skupinu i kulturu. Protože se judaismus zrodil jako náboženství konkrétního národního státu, musel se celá staletí ve vyhnanství potýkat otázkou mnohočetné identity. I když židovské náboženství sloužilo jako základ židovské identity, významnou úlohu rovněž hrály společné historické vědomí a globální etnická solidarita. Podle biblického vyprávění Bůh poté co stvořil nebe a zemi uzavřel zvláštní smlouvu s Abrahámem, poutníkem z Mezopotámie. Za to, že v něj Abrahám bude věřit, slíbil mu Bůh domov v Kenaanu – budoucí zemi Izrael – a četné potomstvo. Abrahámův vnuk Jákob (jemuž dal Bůh nové jméno Izrael) se poté se svými syny a jejich rodinami odstěhoval do Egypta, aby unikl před hladomorem. Jeho potomci se stali faraónovými otroky dokud je Bůh nevysvobodil. Pod vedením Mojžíše Izraelité z Egypta odešli a u hory Sinaj uzavřeli s Bohem věčnou smlouvu. Právě to bylo podle židovské tradice formativní událostí historie Židů a zrodem monoteismu. Víra Izraelitů však nebyla dostatečně silná, a tak byli odsouzeni ke čtyřicetiletému putování po poušti. Teprve pod vedením Mojžíšova nástupce Jozueho vstoupili do zaslíbené země Kenaanu a dobyli ji. Pod tlakem původních obyvatel Kenaanců a nově příchozích Pelíštejnců se všech dvanáct izraelských kmenů (vzešlých z 12 Jákobových synů) sjednotilo v jedinou monarchii. Po prvním králi Saulovi následovali David a Šalamoun, který položil základy trvalého středobodu židovských tužeb. Kvůli následným prohřeškům však Bůh Židy potrestal ztrátou národní svatyně i domoviny, ale zůstala jim naděje, že pokání povede ke znovuobjevení jejich svazku s Bohem. Příběh Židů byl často prezentován jako výčet katastrof. Židy pronásledovaly i muslimské režimy, avšak křesťanská Evropa učinila z antijudaismu běžnou záležitost.